

ШАРИАТДА ХУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАКТИКАСИ ҲАҚИДАГИ ФИКР ВА ҒОЯЛАР

Бабаханов Ҳамдам Қадамович

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти кафедраси
ўқитувчиси, майор

Бейжонов Асқарбек Қувондиқ ўғли

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси кундузги
таълим Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти
ихтисослиги бўйича таълим олаётган 2-ўқув курси 228-
ўқув гуруҳи курсанти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15332939>

ARTICLE INFO

Received: 18th April 2025

Accepted: 20th April 2025

Published: 30th April 2025

KEYWORDS

Шариат, ҳуқуқбузарлик,
профилактика, жиноятчилик, ислом
ҳуқуқи, тарбия, адолат, жамоат
назорати.

ABSTRACT

Мазкур мақолада ислом ҳуқуқи – шариатда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган назарий ва амалий чора-тадбирлар таҳлил қилинади. Шунингдек, жиноятларнинг келиб чиқиш сабаблари, уларни бартараф этишда тарбия, адолат ва жамоат назоратининг ўрни кўрсатиб берилади. Муаллиф шариатдаги профилактика тамойилларини замонавий ҳуқуқ тизимлари билан таққослайди.

“Кўп асрлик миллий ва диний қадриятларимизни асраб-авайлаш, дунё илм-фани ва маданияти ривожига улкан ҳисса қўшган аجدодларимизнинг бебаҳо меросини ўрганиш, унинг асосида ёшларни комил инсон этиб тарбиялаш жамиятда барқарор ижтимоий-маънавий муҳитни таъминлашнинг муҳим шартларидан бири ҳисобланади. Сўнгги йилларда мамлакатимизда ташкил этилган Ислом цивилизацияси маркази, Ислом академияси, Мир Араб олий мадрасаси, Имом Бухорий ва Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот марказлари бой илмий-тарихий меросимизни ўрганиш ва тарғиб қилишга хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, дунёда рўй бераётган воқеа-ҳодисалар ва ижтимоий-сиёсий вазиятнинг таҳлили диний-маърифий соҳадаги фаолият самарадорлигини оширишни ва малакали кадрлар тайёрлашнинг яхлит тизимини яратишни тақозо этмоқда”¹

Дунёда рўй бераётган воқеа-ҳодисалар ва ижтимоий-сиёсий вазиятнинг таҳлили диний-маърифий соҳадаги фаолият самарадорлигини оширишни ва малакали кадрлар тайёрлашнинг яхлит тизимини яратишни тақозо этмоқда.

Жамиятида тинчлик ва адолатни таъминлаш ҳар қандай ҳуқуқ тизимининг энг олий мақсади ҳисобланади. Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, яъни профилактикаси, фақат жазолашга эмас, балки инсоннинг онги, маънавияти ва жамиятдаги муносабатларини тартибга солишга қаратилган бўлиши керак. Ислом ҳуқуқи —

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 16.04.2018 йилдаги “Диний-маърифий соҳа фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5416-сон Фармони.

шариат, фақат жазони эмас, балки **ҳуқуқбузарликнинг илдиз сабабларини** йўқ қилишга қаратилган мукамал тизим сифатида ажралиб туради.

Биринчи президентимиз И.А. Каримов *“Инсон эътиқодсиз, иймонсиз яшай олмайди. Чунки комил ва собит эътиқод жамият маънавий қиёфасини белгилайди. Бу борада Ислом дини катта аҳамиятга эга»* деб таъкидлага эдилар.

Шариатдаги ҳуқуқбузарликлар профилактикаси **инсон табиатига мос, ижтимоий адолатга асосланган**, ва **ахлоқий-руҳий тарбия** орқали амалга оширилади. Бу жиҳатлар уни нафақат диний тизим, балки **илмий-амалий ҳуқуқий методология** сифатида ҳам кўриб чиқиш имконини беради. Машҳур ҳуқуқшунос **Ибн Қаййим ал-Жавзия** таъбири билан айтганда:

“Шариатнинг бутун моҳияти инсонларнинг манфаатларини таъминлаш ва зарардан сақлашга қаратилган.”²

Замонавий ҳуқуқ тизимлари профилактик чораларни кўпроқ ҳуқуқий жазо, таълим ва жамоат назорати орқали амалга оширса, шариат эса бу жараённи қалб ва онг тарбияси билан бошлайди. Бу фарқни чуқур таҳлил қилиш профилактиканинг самарадорлигини оширишда катта аҳамиятга эга.

«Ислом» сўзи араб тилидан ўзбек тилига таржима қилинганда «итоат ва бўйсунуш», «ихлос ва турли офатлардан саломат бўлиш», ҳамда «сулҳ ва омонлик» деган маъноларни билдиради. Бу динни Пайғамбарнинг ўзлари танлаган эмас, балки уни Аллоҳ таоло ихтиёр қилган. Ислом – бу Аллоҳ ягона деб эътиқод қилиб, унга бўйсунмоқлик ва бутун қалб билан унга ихлос қилмоқлик демакдир.

«Ислом» деганда ҳозирги кунда исламофобиянинг таъсиридан баъзилар фақат уруш, отиш, гаровга олиш, одамларни ўлдириш деб, баъзилар фақат намоз, рўза, таҳорат, масжид деб, баъзилар фақат салла, чопон, махси, калиш деб тушунадилар ва ҳоказо. Ваҳоланки ушбу ислом дини қандай дин экани хусусида муҳтарам Биринчи Президентимиз ниҳоятда серқиррали ва тўла-тўқис тушунтириб берадилар:

«Биз Ислом дини ота-боболаримиз дини экани, у биз учун ҳам иймон, ҳам ахлоқ, ҳам диёнат, ҳам маърифат эканини доимо юксак қадрлайми Динга ҳурмат ва эътиқод – биз учун ўлмас қадриятдир».

«Бугунги кунда ислом динига нисбатан бутун дунёда қизиқиш ва интилиш кучайиб, унинг хайрихоҳ ва тарафдорлари кўпайиб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Бунинг асосий сабаби муқаддас динимизнинг ҳаққонийлиги ва поклиги, инсонпарварлиги ва бағрикенглиги, одамзотни доимо эзгуликка чорлаши, ҳаёт синовларида ўзини оқлаган қадрият ва анъаналарни аждодлардан авлодларга етказишдаги беқиёс ўрни ва аҳамияти билан боғлиқ. Ва халқимизнинг маънавиятини шакллантиришга, ҳар қайси инсоннинг Аллоҳ марҳамат қилган бу ҳаётда тўғри йўл танлаши, умрнинг мазмунини англаши, авваламбор, руҳий покланиш, яхшилик ва эзгуликка интилиб яшашида унинг таъсирини бошқа ҳеч қандай куч билан қиёслаб бўлмайди».

Бу дин шундай бир динки, нафақат Ислом динини, ҳатто бошқа динларни ҳам инкор этувчи шахсларга нисбатан ҳам ширин сухан билан чиройли муомалада бўлишликка ундайдиган дин.

*«Суннат эрмиш, кофир бўлса, берма озор,
Кўнгли қоттиғ, дил озордин Худо безор,
Аллоҳ ҳақи, ондоғ қулға сижжин тайёр,
Донолардин эшитиб, бу сўз айдим мано».*

Мусо алайҳиссалом ва Ҳорун алайҳиссаломларга ўзини «Худоман», деб даъво қилган Фиръавндек зотга ҳам Аллоҳ таоло юмшоқ ва мулойим сўз билан гапиришликка буюряпти:

² Ибн Қаййим ал-Жавзия, Иълам ал-Муъаққибийн, 3-жилд. Дарул Фикр, Қоҳира, 1991.

“Эй, Мусо! Сен ўзинг ва биродаринг Ҳорун Менинг оятларимни одамларга олиб борингиз ва Мени зикр қилишда сустилик қилмангиз! Иккинги Фиръавннинг олдида борингиз, чунки у “Мен – худоман”, деб ҳаддидан ошди. Бас, унга юмшоқ сўз айтингиз! Шояд, у эслатма олса ёки ҳалок қилишимдан қўрқса” (Қуръони карим Тоҳо сураси 42 – 44 оятлар).³

Янги таҳрирдаги “Конституция”⁴нинг 1-моддасида “Ўзбекистон – бошқарувнинг республика шаклига эга бўлган суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат” эканлиги қатъий белгилаб қўйилди.

Мазкур мавзуда юқорида қайд этилган дунёвий давлат принцигига тўхалиб, унинг туб мазмунмоҳияти, дунёвийлик ва дин ўртасидаги чегара, шунингдек дунёвийлик динни рад этмаслиги ҳақида батафсил маълумот берилади.

Дунёвий давлат – диний ташкилотлар давлатдан ҳамда давлат ҳокимияти диндан ажратилган, давлат бошқаруви диний қоидалар билан эмас, балки Конституция ва қонун ҳужжатлари билан тартибга солинадиган, қарорлар қабул қилишда диний асосларга таянилмайдиган давлат ҳисобланади. Дунёвий давлат виждон ва эътиқод эркинлигининг мавжудлиги, давлатнинг жамият ҳаётида фуқаролар томонидан эътиқод қилинаётган динларга тенг ва бирдек бетараф муносабатда бўлиши ҳамда ҳеч қайси диннинг давлат дини сифатида ўрнатилмаслиги билан тавсифланади. Дунёвий давлат фуқароларга таълим олиш, шахсий ривожланиш йўлини мустақил танлаш имкониятини яратиш ҳамда илм-фан ва маданий тараққиётда ижодий эркинликни таъминлашни кўзда тутди.⁵

Президентимиз Ш.М. Мирзиёев: “Муҳаддислар султони” деган юксак мақомга эришган буюк аждодимиз – Имом Бухорийнинг суюкли шогирди бўлган бу беназир зотнинг ёрқин хотираси, ўлмас асарлари, юксак инсоний фазилатлари ўн икки асрдан буён юртимиз заминини шону шуҳратга буркаб келаётгани билан ҳақли равишда фахрланамиз”⁶ деб таъкидлаган эдилар.

Шариатда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш профилактикаси қуйидаги асосий тамойилларга асосланади:

а) Илмий-маънавий тарбия

Исломда ҳар қандай амалга биринчи навбатда инсоннинг нийяти ва руҳий ҳолати сабаб бўлади. Қуръонда бундай дейилади:

“Албатта, Аллоҳ золим жамоатни ҳидоят қилмас.” (Қуръон, 6:144)

Шу боис, шариатда профилактика тарбиядан бошланади: фарзанд тарбияси, оила муносабатлари, жамоатда адолатли муҳит яратиш — буларнинг барчаси ҳуқуқбузарликнинг олдини олишда муҳим роль ўйнайди.

Имом Ғаззолий таълимотига кўра:

“Инсон қалби тоза бўлса, унинг амаллари ҳам тоза бўлади. Шунинг учун қалб тарбиясидан бошлаш керак”⁷

б) Жамоавий масъулият ва назорат

³ <https://www.muslim.uz/uz/e/post/38968-islom-bag-rikeng-din-4?page=3&per-page=1>

⁴ Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2023

⁵ Дин ва қонунчилик: нормалар, ҳуқуқий асослар. Услубий қўлланма.,- Тошкент – 2024. <https://yurkitob.uz/uploads/pdf/adv/din.pdf>

⁶ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 18 октябрдаги “Имом Термизий илмий меросининг ислом цивилизациясида тутган ўрни” мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман иштирокчиларига мурожаати”

⁷ бу Ҳомид ал-Ғаззолий, Ихё улуми-д-дин, 1-жилд, Дарул Маъриф, Бейрут, 2005

Шариатда жамиятнинг ҳар бир аъзоси ўзгаларнинг маънавий ҳолатига нисбатан масъулиятли ҳисобланади. Бу ҳадисда яққол намоён бўлади:

“Сизлардан ким ёмон ишни кўрса, уни қўли билан тўхтатсин; агар қўли билан қодир бўлмаса, тили билан; агар бунга ҳам қодир бўлмаса, унда қалби билан (нафрат қилсин) — бу энг паст даражадаги иймондир.” (Имом Муслим ривояти)

с) Жазо эмас, сабабни йўқ қилиш

Шариатда “жазо” — охирги чора сифатида қўлланилади. Аввало, гуноҳнинг келиб чиқиш сабаби аниқланади ва у бартараф этилади. Масалан, ўғирлик қилган шахс қашшоқлик сабабли ўғирлик қилган бўлса, бунинг олдини олиш учун давлат ўз зиммасига камбағалларга ёрдам бериш мажбуриятини олади.

2. Шариат ва замонавий ҳуқуқ тизимларида профилактиканинг таққосий таҳлили

Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳар бир ҳуқуқ тизимида муҳим ўрин тутаети. Аммо бу тизимларнинг ёндашув усуллари турлича. Шариат — ахлоқ ва иймон тарбиясига асосланган бўлса, замонавий ҳуқуқ тизимлари кўпроқ ҳуқуқий таълим, полиция назорати ва жисмоний жазога таянади.

а) Ма’навий асослар ва ички назорат механизми

Шариатда инсоннинг қалбида **тақво** ва **Аллоҳдан қўрқиш** ҳисси ҳуқуқбузарликнинг ички тўсиғи сифатида кўрилади. Бундай ёндашувда инсон ўзини назорат қилиши жиноятларни камайтиради. Буни Қуръон таълимотида ҳам кўраммиз:

“Аллоҳ сизни қўриб туради.” (Қуръон, 96:14)

Замонавий ҳуқуқ тизимлари эса ички назоратни эмас, **ташқи назорат**, яъни полиция, камералар ва жазо механизмларига таянади. Бунинг самараси маълум бир чегарада бўлиб, инсон онгида ўзгариш қилмаса, жиноятлар такрорланаверади.

б) Ижтимоий адолат ва иқтисодий барқарорлик

Шариатда профилактиканинг бир қисми — инсонларнинг асосий эҳтиёжларини таъминлашдир. Ҳадисда келган:

“Фақирлик куфрга яқиндир.” (Имом Байҳақий, *Шуабул иймон*)

Бу шариатда фақирлик ва иқтисодий ночорлик жиноятларга олиб келишини тан олишини кўрсатади. Шунинг учун давлат закот ва вақф каби институтлар орқали фуқароларни қўллаб-қувватлайди.

Ҳолбуки, кўп замонавий ҳуқуқ тизимлари фуқароларнинг ижтимоий аҳволини ҳимоя қилишни мустақил ижтимоий тизимларга топширган, бу эса профилактикада самарадорликни камайтиради.

с) Жазонинг мақсади ва хусусияти:

Шариатда жазо фақатгина жазолаш эмас, балки **ибрат**, **тозалаш** ва **жамиятни муҳофаза қилиш** мақсадида жорий этилган. Жазонинг ислоҳий хусусияти Қуръонда очиқ баён этилган:

“Қасосда (одил жазода) ҳаёт бордир, эй ақл эгалари!” (Қуръон, 2:179)

Замонавий ҳуқуқ тизимида ҳам “реабилитация” тушунчаси мавжуд бўлса-да, амалда жазолаш механизми устун туради. Бу эса қайта жиноят содир этиш (рецидив) ҳолатларини камайтиришга доимо ҳам ёрдам бермайди.

3. Амалий мисоллар: Шариат тизимларида ҳуқуқбузарликка қарши чоралар:

Саудия Арабистони мисоли:

Саудия Арабистонида шариатга асосланган ҳуқуқ тизими жорий этилган. У ерда, жамоат назорати, диний таълим ва маҳаллий имомлар орқали аҳолига маънавий таъсир кучли. Жиноятчилик даражаси кўп ҳолларда паст бўлиб, профилактика омиллари сифатида **ижтимоий муҳит, таълим, ва диний таъсир** кўрсатилади⁸.

Малайзия ва Индонезия:

Бу мамлакатларда **иқтисодий барқарорлик ва диний таълимнинг** уйғунлашган тизими орқали жиноятчилик даражаси паст. Масалан, Индонезияда **исломий маънавий семинарлар** мактаб ва жамоат ташкилотларида мунтазам ўтказилади.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак шариатда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси инсон руҳияти, жамият таркиби ва иқтисодий адолатни бир бутун жараён сифатида кўради. У фақат жазо бериш эмас, балки жиноятнинг сабабларини йўқ қилишга қаратилган. Бу жиҳат замонавий ҳуқуқ тизимларига ҳам фойдали илмий хулосалар бера олади. Шариатнинг бу борадаги ғоялари жаҳон ҳуқуқшунослиги учун ҳам янгича ечимлар манбаи бўла олади.

Фойданалган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2023.
2. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. 2024.
3. Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисида кодекси. 2024.
4. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 14 майдаги “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги ЎРҚ-371-сон қонуни.
5. Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 5 июлдаги “Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида”ги ЎРҚ-699-сон Қонуни.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Диний-маърифий соҳа фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги 2018 йил 16 апрелдаги ПФ-5416-сонли Фармони.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 21 февралдаги “Ўзбекистон — 2030» Стратегиясини «Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили»да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида”ги ПФ-37-сон Фармони.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021-йил 29-ноябрдаги “Жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-27-сон Фармон.
9. “Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 18 октябрдаги “Имом Термизий илмий меросининг ислом цивилизациясида тутган ўрни” мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман иштирокчиларига мурожаати”
10. Қадамович Б. Ҳ., Зиёдуллаев С. Ш. Ў. Профилактика инспекторининг маъмурий ҳуқуқбузарлик ва маъмурий жазога оид қонун нормаларини қўллаш фаолиятини такомиллаштириш //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – Т. 2. – №. 4. – С. 116-125.
11. Қадамович, Бабаханов Ҳамдам, and Сухроб Шухрат Ўғли Зиёдуллаев. "Профилактика инспекторининг маъмурий ҳуқуқбузарлик ва маъмурий жазога оид қонун

⁸ Vogel, F. E. (2000). Islamic Law and Legal System: Studies of Saudi Arabia. Brill Academic Publishers.

- нормаларини қўллаш фаолиятини такомиллаштириш." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.4 (2025): 116-125.
12. Қадамович, Б. Ҳ., & Зиёдуллаев, С. Ш. Ў. (2025). Профилактика инспекторининг маъмурий ҳуқуқбузарлик ва маъмурий жазога оид қонун нормаларини қўллаш фаолиятини такомиллаштириш. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 2(4), 116-125.
13. Қадамович Б. Ҳ., Сарсенбаев Ж. С. У. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ОНГИ ВА БИЛИМ САВИЯСИНИ ОШИРИШ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2025. – Т. 2. – №. 3. – С. 23-28.
14. Қадамович, Бабаханов Ҳамдам, and Жасурбек Саламат Ули Сарсенбаев. "ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ОНГИ ВА БИЛИМ САВИЯСИНИ ОШИРИШ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.3 (2025): 23-28.
15. Қадамович, Б. Ҳ., & Сарсенбаев, Ж. С. У. (2025). Профилактика инспекторининг ҳуқуқий онги ва билим савиясини ошириш: муаммо ва ечимлар. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 2(3), 23-28.
16. Қадамович Б. Ҳ., Шухратбеков Х. Ш. Ў. Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлардан жабрланган шахсларни ижтимоий реабилитация қилиш фаолиятини такомиллаштириш //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2024. – Т. 2. – №. 2-2. – С. 14-19.
17. Қадамович, Бабаханов Ҳамдам, and Хасанбой Шухратбек Ўғли Шухратбеков. "Профилактика инспекторининг ҳуқуқбузарликлардан жабрланган шахсларни ижтимоий реабилитация қилиш фаолиятини такомиллаштириш." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.2-2 (2024): 14-19.
18. Қадамович, Б. Ҳ., & Шухратбеков, Х. Ш. Ў. (2024). ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРДАН ЖАБРЛАНГАН ШАХСЛАРНИ ИЖТИМОИЙ РЕАБИЛАТИЦИЯ ҚИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 2(2-2), 14-19.
19. Qadamovich, B. Kha. (2025). Huquqbuzarliklarning oldini olish va prention samaradorligini oshirish: zhamiyatda hukuky madaniyatni shakllantirish va takomillastirish yollari. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies , 2 (3), 47-52.
20. Qadamovich, Babaxonov Hamdam. "Hukukbuzarliklarning oldini olish va prention samaradorligini oshirish: zhamiyatda kukuky madaniyatni shakllantirish va takomillastirish yollari." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.3 (2025): 47-52.
21. Қадамович Б. Ҳ., Расулов Д. Ў. Ў. Профилактика инспекторининг жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликлар профилатикасида фуқаролар иштирокини такомиллаштириш //Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2024. – Т. 2. – №. 2. – С. 128-132.
22. Қадамович, Бабаханов Ҳамдам, and Дилшодбек Ўткур Ўғли Расулов. "Профилактика инспекторининг жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқбузарликлар профилатикасида фуқаролар иштирокини такомиллаштириш." Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies 2.2 (2024): 128-132.
23. Қадамович, Б. Ҳ., & Расулов, Д. Ў. Ў. (2024). ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ЖАМОАТ ТАРТИБИНИ САҚЛАШ ВА ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР ПРОФИЛАТИКАСИДА ФУҚАРОЛАР ИШТИРОКИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, 2(2), 128-132.
24. Бабаханов Ҳ., Узақов Ф. Ички ишлар органларида таянч пунктларини ташкил этиш ва мувофиқлаштиришнинг замонавий ёндашувлари //Журнал академических исследований нового Узбекистана. – 2025. – Т. 2. – №. 4. – С. 41-46.

25. Бабаханов, Ҳамдам, and Файёзбек Узақов. "Ички ишлар органларида таянч пунктларини ташкил этиш ва мувофиқлаштиришнинг замонавий ёндашувлари." Журнал академических исследований нового Узбекистана 2.4 (2025): 41-46.
26. Бабаханов, Ҳ., & Узақов, Ф. (2025). Ички ишлар органларида таянч пунктларини ташкил этиш ва мувофиқлаштиришнинг замонавий ёндашувлари. Журнал академических исследований нового Узбекистана, 2(4), 41-46.
27. Низомиддин Р. и др. ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ФИРИБГАРЛИК ЖИНОЯТЛАРИ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАРТИБИ //Indexing. – 2024. – Т. 2. – №. 11.
28. Низомиддин, Руслан, and Ҳамдам Қадамович Бабаханов. "ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ФИРИБГАРЛИК ЖИНОЯТЛАРИ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАРТИБИ." Indexing 2.11 (2024).
29. Низомиддин, Р., & Бабаханов, Ҳ. Қ. (2024). ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ ФИРИБГАРЛИК ЖИНОЯТЛАРИ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТАРТИБИ. Indexing, 2(11).
1.

